

Hazai botanikai dolgozatok ismertetése.

Referate über ungarische botan. Arbeiten.

Sántha László. Adatok a budai hegység zuzmóflórájának ismeretéhez. (Beiträge zur Flechtenflora des Budapester Gebirges). Botan. Közlemények 1910.: 1—33. V. ö. (vergl.) Magy. Bot. Lapok 1910.: 77.

A budai hegységből eddig ismeretes zuzmók összefoglalása SÁNDOR, SIMONKAI, TOMEK és a szerző, de főleg azonban LOJKA gyűjtései alapján. Feltűnő, hogy ZALA ISTVÁN-nak az ugyanabban a folyóiratban (VII.: 19—21) megjelent adatait nem veszi figyelembe.

Bartal Kornél: Adatok Szekszárd környékének flórájához. (Beitr. zur Flora der Umgebung von Szekszárd). U. o. (Ebenda): 33—40.

Szerző összefoglalja Szekszárd környékére tett botanikai excursióinak eredményeit. Kiemelendők:

Festuca Myurus L., *Hordeum leporinum* Lk. (nach den mitgeteilten Bemerkungen wohl *H. murinum* ? *intermedium* Beck: REF.), *Carex Goodenoughii* var. *angustifolia* A. G., *C. Micheli* Host, *Luzula Forsteri* D. C., *Gladiolus imbricatus* L., *Colutea orientalis* Mill. (ssp.), *Valeriana sambucifolia* Mik.

A *Carex brevicollis* D. C. (egy nádas szélén, ahol ez a faj sohasem fordul elő), *Dianthus atropurpureus* All., *Lamium maculatum* L. és «*Leontodon incanus* L.»-re vonatkozó adatok minden bizonnyal téves meghatározáson alapszanak.

Feltűnőnek találjuk, hogy szerző az irodalmi áttekintésben teljesen mellőzi az erre a vidékre vonatkozó eddig megjelent két legfontosabb munkát, nevezetesen MENYHÁRTH-ét Kalocsa flórájáról és HEGYI dolgozatát a vármegye flórájáról.

Zusammenfassung der bisher aus dem Ofner Gebirg bekannt gewordenen Flechten auf Grund der Aufsammlungen SÁNDOR'S, SIMONKAI'S, TOMEK'S, des Verf. u. A., hauptsächlich aber LOJKA'S. Auffallenderweise werden die Angaben J. ZALA'S (Növt. Közl. VII.: 19—21) vollständig übergegangen. L.

Zusammenfassung der Ergebnisse mehrerer, in der Umgebung von Szekszárd durchgeführten botan. Excursionen. Hervorzuheben sind:

Die Angabe von *Carex brevicollis* D. C. (am Rand eines Röhrichtes, wo diese Art niemals wächst), *Dianthus atropurpureus* All., *Lamium maculatum* L. und «*Leontodon incanus* L.» dürfte auf irrtümlicher Bestimmung ruhen.

Auffallend erscheint in der Literaturübersicht das gänzliche Ignorieren der bisher wichtigsten Werke für dieses Gebiet: MENYHÁRTH'S Flora von Kalocsa und HEGYI'S über die Flora dieses Komitates.

D.

Szabó Z., A Magyar birodalom Knautiáinak rendszertani áttekintése. (System. Übersicht der Knautien der Länder der ungarischen Krone). U. o. (Ebenda): 67—99, (7)—(18). — 4 képpel. Mit 4 Abbildungen.

Szerző az «ENGLER. Botan. Jahrbücher» s az e lapok hátsábjain megjelent korábbi munkálatai s újabb vizsgálatai alapján részletesen tárgyalja a Magyar birodalom (egyszersmind Dalmátia s az annektált tartományok) fajait, alfajait, változatait és alakjait, mindegyiket bőséges magyarnyelvű leírással kísérve. Munkájának magyar része szerkezeténél fogva kitünően alkalmas *Knautiá*-ink meghatározására, amit még jobban elősegít a német szöveg végén található latinnyelvű kules. Dolgozatát a *K. silvatica* var. *lanceifolia* és var. *poeutica*, *K. lanceifolia*, *K. dinarica* var. *strigosa* és var. *Malyana* sikerült habitusképe, valamint több részletes elemzés képe díszíti.

A fentt jelzett területről a következő fajokat állapítja meg:

1. *K. integrifolia* (L.) BERT., 2. *K. Visianii* SZABÓ, 3. *K. macedonica* GRIS. (időközben kiveszett — bereits wieder verschwunden), 4. *K. arvensis* (L.) COULT., 5. *K. purpurea* (VILL.) BORB., 6. *K. velebitica* SZABÓ, 7. *K. albanica* BRIQ., 8. *K. travnicensis* (BECK) SZABÓ, 9. *K. silvatica* DUBY. 10. *K. longifolia* (W. K.) KOCH, 11. *K. Drymeia* HEUFF., 12. *K. intermedia* PERNH. et WETTST., 13. *K. dinarica* (MURB.) JANCH. [Új változatai — Neue Varietäten: var. *strigosa*, var. *Malyana*, var. *macrophylla*], 14. *K. sarajevensis* (BECK) SZABÓ. L.

Dr. Hollós László, Újabb adatok Kecskemét vidékének flórájához. (Neue Beitr. zur Flora der Umgebung von Kecskemét). U. o. (Ebenda): 100—101.

A M. B. L. 1910: 80 oldalán említettekén kívül, még kiemelendők:

Verf. hat seine früheren in «ENGLER'S Bot. Jahrb.» und a. a. O. erschienenen Arbeiten über diese Gattung durch neuere Studien ergänzt und in Bezug auf die ungarischen, dalmatinischen und bosn.-herzegowinischen Arten, Unterarten, Varietäten und Formen vervollkommen. Der ungarische Teil der Arbeit ist in Folge der darin veröffentlichten ausführlichen Beschreibungen sehr geeignet, unsere *Knautien* sicher bestimmen zu können; der zum Schlusse des deutschen Textes gegebene lateinische Schlüssel ermöglicht dies auch den unserer Landessprache unkundigen. Die 4 gelungenen Abbildungen stellen *K. silvatica* var. *lanceifolia* und var. *poeutica*, *K. dinarica* var. *strigosa* und var. *Malyana* nebst Details dar.

Es werden aus dem Gebiete folgende Arten angeführt:

Ausser den auf S. 80 der Jahrgs. 1910 dieser Zeitschr. erwähnten Arten sind noch hervorzuheben:

Veratrum album L., *Allium pallens* L., *Matricaria discoidea* D. C., *Dracocephalum austriacum* L., *Monotropa hypopitys* L. L.

Dr. Hollós László: Kecs-kemét vidékének Puccinia-fajjai.

«Botanikai Közlemények» Band IX. k., Jahrg. 1910. évf. H. 2. f. p. 101—109; (19).

Ismerteti szerző a hazánkra vonatkozó teljes *Puccinia*-irodalmat, amelyhez adatokat szolgáltatott a következő szerzők munkái:

BÄUMLER J. A., DR. BORBÁS V., G. BRESADOLA, DR. FR. BUBÁK, GRESCHIK V., HAZSLINSZKY FR., KALCHBRENNER K., DR. MOESZ G., DR. RICHTER A., ST. SCHULZER VON MÜGGENBURG, H. et P. SYDOW.

Az irodalom és szerző gyűjteménye adatait összefoglalva, hazánkban 171 *Puccinia*-faj, s ebből 66 faj Kecs-kemét vidékén is terem.

Felsorolja szerző a Kecs-kemét vidékén termő 66 *Puccinia*-fajt termőhelyükkel együtt. SYDOW-ék munkájában (Monographia Uredinearum. Vol. I. Lipsiae 1904) hazánkból nincsenek megemlítve a szerző által Kecs-keméten gyűjtött *Puccinia*-k közül a következők:

P. artemisiella SYDOW K. (= Kecs-kemét) «Szikra»: *P. Carthami* (HUTZELM.) CDA: K., «Szikra» vasútállomás mellett, de ismeretes hazánk 4 más helyéről; *P. Cyani* (SCHLEICH.) PASS.: Koháry-Szent-Lőrinc, Nagy-Körös; *P. chondrillina* BUBÁK et SYDOW: K., Ballószög, csak N.-Podbrágy mellől ismeretes; *P. Jurineae* COOKE: K., Nyír, Nagy-Körös (Nagyerdő); *P. Lactucarum* SYDOW: K., Nyír, Koháry-Szent-Lőrinc, Nagy-Körös (Nagyerdő); *P. tinctoriicola* P. MAGN.: K., Nyír; *P. Cynodontis* DESM.: K., Pálfája, Nyír. Hazánkban csak BÄUMLER és BUBÁK szedték. Gy.

Dr. Hollós László: A Magyarországban eddig észlelt Ramularia-fajok.

Ugyanott — Ebenda, p. 109—116, (19)—(20)

Szerző ismerteti a *Ramularia* nemzetséghez tartozó fajok hazánkból való kikutat-

Dr. L. Hollós: Die Puccinia-Arten der Umgebung von Kecs-kemét.

Der Verf. bespricht die auf Ungarn bezügliche *Puccinia*-Literatur, deren Daten folgende Verfasser lieferten:

Aufzählung von 66 *Puccinia*-Arten aus der Umgebung von Kecs-kemét (aus ganz Ungarn sind bisher 171 Arten bekannt). In SYDOW's Monographia Uredinearum sind folgende vom Verf. bei Kecs-kemét entdeckten Arten aus Ungarn nicht erwähnt:

Dr. L. Hollós: Die in Ungarn bisher beobachteten Ramularia-Arten.

Verf. bespricht die Geschichte der *Ramularia*-Forschung in unserem Lande, und

tásának történetét és felsorolja a Kecske-mét vidékén észlelt 46 fajt, amelyek közül 29 ismeretlen volt Magyarországból. Leírt új fajok:

Ramularia Lathyri n. sp. (in foliis vivis *Lathyri hirsuti* prope Kecske-mét leg. HOLLÓS); *Ram. Pulsatillae* n. sp. (in foliis subviviis *Pulsatillae nigricantis* prope Kecske-mét leg. HOLLÓS).

A dolgozat II. részében felmenti szerző, hogy a felsorolt, Kecske-mét vidékén található 46 *Ramularia*-fajon kívül hazánkban 25 olyan faj van ismertetve, melyet Kecske-mét vidékén a szerző nem talált. Ehhez szerző még 1 adatot fűz, így Magyarországból összesen 72 *Ramularia*-faj ismeretes.

Scherffel A.: *Raphidonema brevirostre* nov. spec., egyúttal adalék a Magas-Tátra nivalis flórájához.

Ugyanott — Ebenda, p. 116—123. (20) — (22).

Bevezetésként felsorolja a szerző a nivalis flóra tagjainak jegyzékét megállapító búvárok: R. CHODAT, G. DE LAGERHEIM, V. B. WITTRÖCK nevével. A Magas-Tátra havát rendszeresen még nem vizsgálták, csak ROSTAFINSKI közölt adatokat. Az irodalomban van szó «vörös hó»-ról, de mivel ennek kifejlődéséhez örökös hómezők szükségesek, s mivel ilyenek a Tátrában nincsenek, s mivel sem szakbotanikus, sem más bizalmat érdemlő észlelő még nem látta, nem létezőnek kell tekintenünk. Örökös hó hiányában is van azonban a Tátrában *typicus nivalis* flóra képviselője. Így már régebben kimutatta szerző a Növ. Közl. ben a *Chionaster nivalis* (BOH-

zählt die von ihm in der Umgebung von Kecske-mét beobachteten 46 Arten (darunter 29 neu für Ungarn) auf. Neu beschrieben werden:

Im II. Teil erwähnt der Verf., dass ausser den in der Umgebung von Kecske-mét befindlichen *Ramularia*-Arten, noch 25 solche sind, welche in Kecske-mét nicht gefunden wurden, aber in anderen Gegenden Ungarns vorkommen. Zusammen wachsen in Ungarn 72 *Ramularia*-Arten.

Gy.

A. Scherffel: *Raphidonema brevirostre* nov. spec.: zugleich ein Beitrag zur Schneeflora der Hohen-Tátra.

Nachdem der Verf. die Verdienste G. v. LAGERHEIM'S, V. B. WITTRÖCK'S und R. CHODAT'S um die Erforschung der Flora des Schnees kurz bespricht, erwähnt er, dass die Schneeflora der hohen Tátra, von den Angaben ROSTAFINSKI'S abgesehen, eigentlich noch nicht systematisch erforscht sei. In der Literatur finden wir zwar Angaben über das Vorkommen von rotem Schnee; da sich aber ein solcher nur auf perennierenden Schneefeldern findet, andererseits aber die Beobachtung nicht von Fachmännern stammt, kann man sie füglich übergehen. Trotz Fehlens perennierender Schneefelder finden sich doch in der hohen Tátra einige typische Vertreter der

LIN) WILLE-t (cf. M. B. L. III. 1904: 362). A nivalis flóra ismeretéhez szolgáltatás-szerző adatakat jelen munkájában ama anyagon végzett vizsgálata alapján, amelyet GYÖRFFY I. küldött, s amelyet utóbbi a késmárki Zöld-tó felett, a Nagy-papyrusvölgy vízeséseinél levő hómező fekete havából gyűjtött. SCHERFFEL e hó-próbában ismét megtalálta a *Chionaster nivalis* (BOHLIN) WILLE, továbbá a *Pteromonas nivalis* (SCHÜTTLEW) CHODAT algát, melyet CHODAT a Mont-Blanc fekete havában fedezett fel. Leggyakoribb volt e hó-próbában a *Raphidonema brevirostre* nov. spec. E moszat szabadon álló, egyenes v. gyengén ívesen meggörbülő, 4 (néha 8, 16) sejtből álló; 2 végső sejtje hegyes. A sejtfonál, hosszúságban való megmaradás mellett, több sejtje tagolódik s ilyenkor a harántfalaknak megfelelő övben befűződik a fonál s némileg gyöngyosorhoz válik hasonlónak. Ez a tény a sejtekre való szét-esés hajlandóságára mutat, amely inkább csak a kedvezőtlen életkörülmények következtében állott elő. A rendes szaporodási mód a fragmentatio: a sejtfonál geometriai középpontján levő harántfal kettéhasad s a 2 egymással érintkezésben volt sejtfa legömbölyödik s 2 egyenlő részre esik szét; de az ilyen sejt vége sohasem mutatja a hasadási végén a fulánszerű kihegyezést. Részletesen ismerteti szerző a sejtfaalakot, a chromatophoronokat. Pyrenoi-

Schneeflora ein. Der Verf. hat schon vor Jahren in den Növ. Közl. *Chionaster nivalis* (BOHLIN) WILLE mitgeteilt (cf. M. B. L. III. 1904: 362); nun zählt er einige Algen auf, welche er in einer von J. GYÖRFFY bei den Wasserfällen des Grossen Papyrustales gesammelten Schneeprobe gefunden hat; diese sind: *Chionaster nivalis* (BOHLIN) WILLE, *Pteromonas nivalis* (SCHÜTTLEW) CHODAT, welche CHODAT auf dem Mont-Blanc im schwarzen Schnee entdeckt hat; zahlreich war aber eine neue Algenart: *Raphidonema brevirostre* vertreten. Diese Alge tritt in geraden oder schwach bogenförmig gekrümmten, aus 4 (selten 8—16) Zellen gebildeten kurzen Fäden auf, deren Endzellen kurz zugespitzt sind. Die Zellen der Fäden können sich ohne in die Länge zu wachsen, teilen, wodurch 8—16 zellige Fäden entstehen. Oft spalten sich die Querwände an der Peripherie, wodurch sie ein perlschnurförmiges Aussehen gewinnen; die Zellen können sich (pathologisch?) auch von einander loslösen. Die normale Vermehrung geschieht durch Zerfall der Fäden in der Mitte; Schwärmerbildung konnte nicht beobachtet werden. Die Zellwände und Chromatophoren werden eingehend beschrieben; Pyrenoide konnten nicht beobachtet werden, ebensowenig Zellkerne in den lebenden Zellen. Neben den beschriebenen Fäden fanden sich noch zweizellige raphidiumartige Gebilde, welche

dont sohasem észlelt. Sejtnag élő sejteken nem vehető észre. Elég gyakran volt jelen a rendszeres fonálalakokon kívül orsóalakú, sarló módjára meggörbült fonál, melynek mindkét vége hegybe fut ki. Ezek a fonalak a sejtek tartalmánál fogva igen valószínűleg a *Raphidonema brevirostre* fejlődési körébe tartoznak s azt gyanítja szerző, hogy «ez a *Raphidium*-szerű alak a *Raphidonema brevirostre*-nek zoosporából keletkezett csirája» (p. 120). Összefoglalásként adja e mozzat diagnosisát (p. 121), ismerteti a testvérfaját a: *Raphidonema nivale* LAGERHEIM-t. A *Raphidonema* nemzetséget sz. fentartandonak és az *Ulotrichaceák* közé tartozónak tartja. Végül felemlíti CHODAT tévedését, amikor a *Raphidonema nivale*-tazonosnak mondja a *Raphidium nivale*-val, s WEST abbéli helytelen állítását, miszerint a *Raphidonema nivale* gomba volna.

der Verf. mit Vorbehalt für Schwärmosporeneimlinge hält. Sodann bespricht der Verf. die andere Art dieser Gattung, das *Raphidonema nivale* LAGERHEIM, wobei der Verf. die Ansicht v. LAGERHEIM'S vertritt, der die Gattung *Raphidonema* aufrecht erhalten und der Familie der *Ulotrichaceae* zuweisen will. Zum Schlusse widerspricht er CHODAT, der *Raphidonema nivale* für identisch mit *Raphidium nivale* CHOD. hält. Ersteres ist typisch mehrzellig, letzteres typisch einzellig. Endlich wird noch der Irrtum WEST'S besprochen, der *Raphidonema nivale* trotz der von LAGERHEIM beschriebenen Chromatophoren für einen Pilz hielt.

Gy.

Dr. Hollós L.: Uj gombák Kecskemét vidékéről VII. —
Fungi novi regionis Kecskemétiensis VII.

Annales Musei nation. hungarici vol. VIII. 1910 p. 1—10.

A következő új fajok leírását tartalmazza:

Beschreibung folgender neuer
Arten resp. Formen:

Phoma herbarum WEST. forma *Antherici*, *Rhabdospora Antherici*, *Venturia Antherici* (auf *A. Liliago*), *Coniothyrium Campanulae* (auf *C. glomerata*), *Septoria capselliaeicola* (auf *Capsella Bursa pastoris*), *Diplodina Coluteae* (auf abgest. Ästen v. *Colut. arborescens*), *Phoma Echinopsis* (auf abgest. Stengeln v. *E. ruthenicus*), *Camarosporium Elaeagni* (auf abgest. Ästen v. *E. angustif.*), *Septoria euphorbiaeicola* (auf lebenden Blättern v. *E. procera*), *Phyllosticta Gratiolae* (auf welken Blättern v. *Grat. officinalis*), *Diplodina juglandina* (auf abgest. Ästen v. *Juglans regia*), *Camarosporium Kerrinae* (auf abgest. Ästen v. *K. japonica*), *Septoria Matricariae* (auf welken Blättern v. *Matric. discoidea*), *Diplodia Mespili* u. *Sphaeropsis Mespili* (erstere auf abgestorb. Ästen, letz-

tere auf vertrockn. Früchten v. *Mesp. germanica*) *Sphaerella Muscari* (auf abgest. Stengeln v. *Musc. comosum*), *Phoma Neottiae*, *Pleospora Neottiae* (auf abgest. Stengeln resp. Schuppen von *Neottia Nidus avis*), *Cercospora Nigellae* (auf welchen Blättern v. *Nig. arvensis*), *Libertella Paulovniae* (auf abgest. Zweigen v. *Paul imperialis*), *Pleospora Phragmitis* auf verwesenden Halmen v. *Phragm. communis*), *Cercospora Podospermi* (auf welchen Blättern v. *Podosp. Jacquinianum*), *Septoria polygalaecola* (auf verw. Blättern von *Polygala comosa*), *Phyllosticta robiniaecola* (auf abgefallenen Blüten v. *Rob. Pseudacacia*), *Septoria Schoeni* (auf Halmen v. *Schoenus nigricans*), *Septoria scirpicola* (auf Halmen v. *Scirp. Holoschoenus*), *Septoria Seseli* (auf welchen Blättern v. *Seseli glaucum*), *Diplodina Taxi* u. *Phyllosticta Taxi* (auf abgest. Zweigen resp. absterbenden Blättern v. *Taxus baccata*), *Septoria cristati* (Blätter v. *Triticum cristatum*).
D.

K. H. Zahn: Die ungarischen Hieracien des ungarischen National-Museums zu Budapest.

Ann. Mus. nat. hung. VIII. 1940 p. 34—106.

A Nemzeti Múzeum *Hieracium*-ainak revisiója, mely számos kritikai megjegyzést tartalmaz egyes fajokra nézve. Új alakok:

Revision der *Hieracien* des gen. Museums nebst kritischen Bemerkungen zu einigen Arten. Neu beschrieben.

Hieracium Hoppeanum ssp. *leucolepioides* DEG. et ZAHN (Versecz, Oravicza, Budapest). *H. fuscum* VILL. ssp. *subpedunculatum* Z. (Semenik), *H. Blyttianum* FR. ssp. *acropurpureum* Z. (Bihar Geb.), *H. pratense* ssp. *amaurodermum* Z. (Trencsén: HOLUBY), *H. spathophyllum* N. P. ssp. *faragense* Z. (Faragó: JANKA), *H. sciadophorum* ssp. *borsodinum* Z. (Ó-Massa, Bükk: JÁVORKA) et ssp. *brevipiliforme* Z. (Illavia: WIERZB.) *H. florentinum* ssp. *devanum* Z. (Déva: HAZSLINSZKY), *H. brachiatum* ssp. *stoloniparum* Z. (S.-Ujfalu: MÁRTON), *H. leptophyton* N. P. ssp. *lugosiense* Z. (Lugos: HEUFFEL), *H. umbelliferum* N. P. ssp. *auriculoidiforme* Z. (Eger: VRABÉLYI), *H. auriculoides* LÄNG ssp. *hypochaeton* Z. (Nagymaros: FILARSZKY), *H. silvaticum* L. ssp. *arácsense* Z. (Árács: KÜMMERLE), *H. divisum* JORD. ssp. *cladophorum* VUKOT. (Zagreb: VUK.), *H. vulgatum* FR. ssp. *szokolense* Z. (Szokola, Kom. Pest: HAYNALD) u. ssp. *trencsinense* Z. (Nemes-Podhrágy: HOLUBY), *H. bifidum* ssp. *késmárkiense* Z. (Késmárk: HAZSLINSZKY) u. ssp. *lobosum* Z. (Murány: KÜMMERLE), *H. cinerascens* JORD. ssp. *vratnikense* Z. (Vratnik: KÜMMERLE), *H. caesium* FR. ssp. *fariniferum* Z. (Felső-Vidra: SIMK.) u. ssp. *markazense* Z. (Nagy-Galya: JÁVORKA) u. ssp. *symphytoides* Z. (Alsó-Hámor: BUDAI), *H. trebevicianum* K. MALY ssp. *strictifidum* Z. (Radna-Borberek: KÜMMERLE), *H. nigrescens* W. ssp. *coracinum* Z. (Bihar-Gebirge: KÜMMERLE) u. ssp. *parciglandulum* Z. (Korongvis: CZETZ), *H. atratum* FR. ssp. *acutissimum* Z. (Koron-

gyis: CZETZ), *H. lipetoviciense* BORB. (Csorba-See: BORBÁS), *H. Krašani* WAL. ssp. *crassiceps* Z. (Nagy-Pietrosz: FILARSZKY et JÁVORKA), *H. napaeum* Z. (Bullatal: BARTH) ssp. *acropogon* Z. (Buceacs: FIL. et MOESZ), *H. prenanthoides* VILL. ssp. *crassipilum* Z. (Korongvis: CZETZ), *H. Fritzei* Sz. ssp. *foliosior* Z. (Retyezát: LOJKA), *H. sude-ticum* STERNB. ssp. *Jávorkae* Z. (Retyezát, Palfina: JÁVORKA), u. ssp. *maramarosiense* Z. (Stanuluj verticu u. Nagy-Pietrosz: FIL. et JÁVORKA), *H. subsinuatum* BORB. (Csorbató: BORB.), *H. laevigatum* W. ssp. *peratrum* BORB. (Csorba; BORB.), ssp. *purpuricaule* Z. (Körmöczbánya: JÁVORKA) et ssp. *soproniense* Z. (Felső-Pulya: GÖMBOCZ), *H. ramosum* W. K. ssp. *serratilanceum* Z. (Ó-Radna: PORCIUS), *H. deltophyllum* A. T. ssp. *dubicsányense* Z. (Dubicsány: BUDAI), *H. Barthianum* BORB. (*racemosum* > *transsylvanicum*?) (Sebeshely: BARTH), *H. cuspidatum* JORD. ssp. *Piersii* Z. (Köszeg: PIERS), *H. Bohatschianum* Z. (*sparsiflorum-pallidum*) (Treskovae ad Szvínica: BOHATSCH), *H. Zanogueae* Z. (*sparsifl-transsylvanicum*) (Retyezát: BORB.), *H. Velenovskyi* FREYN ssp. *neotericum* Z. (Ünökő: HAYNALD) u. ssp. *violascens* BORB. (Croatia in m. Samar: BORB.) — Das von ZAHN in M. B. L. 1907 p. 222 für *H. violascens* gehaltene *Hieracium* wird von diesem als ssp. *subcaerulatum* DEG. u. Z. getrennt.

Zum Schlusse werden noch einige interessantere Arten aus Österreich, Bulgarien, Serbien und Macedonien angeführt.

Szerző munkája egyike a legfontosabbaknak és legbecse-sebbeknek, melyek hazánk *Hie-racium*-aira vonatkoznak.

Die Arbeit ist ein wichtiger und wertvoller Beitrag zur Kenntnis der *Hieracien*-Flora unseres Landes. D.

Szabó Zoltán: Újabb histologiai és fejlődéstani megfigyelések a *Knautia* génusz fajain. (Két tábla rajzzal.) (Nouvelles observations concernant l'histologie et le développement des organes sur les espèces du genre *Knautia*. [Avec 2 Planches.]

«Botanikai Közlemények», IX. k. 1910. évf. 3. f. p. 132—148, (25) (41).

Szerző cikkében szövettani és fejlődéstani újabb vizsgálatainak főbb eredményeit adja közre. 1. «Az involucreum levelei és a vaczok» részben a 3 algenus (*Lychnoidea*, *Tricheranthes*, *Trichera*-t) megkülönböztető külső s belső bélyegekről (p. 133—135); 2. «A virágzat» (p. 135) a virágkezdetek megjelenési módjáról; 3. «A virágkezdemények» (p. 135—142) részben a virág egyes

Der Verf. teilt in dieser Abhandlung die Hauptergebnisse seiner auf diese Gattung bezügl. histologischen und entwickelungsgeschichtlichen Untersuchungen mit. Der 1. Teil über: «Die Involucral-Blätter und das Receptaculum» enthält die Merkmale, durch welche sich die 3 Subgenera *Lychnoidea*, *Tricherantes*, *Trichera* unterscheiden (p. 133—135); im 2. Teil über den «Blütenstand»

alkotó részeinek fejlődésével; 4. «A termés» (p. 142—143); az 5. «gyökértenyészőkúp» (p. 143—145) kialakulásával; végül a 6. a szár béldiaphragmá-ja jelenlétének kimutatásával (*Kn. orientalis, drymeia, macedonica*-nál) foglalkozik Szerző értékes vizsgálati eredményeinek egyike-másika a Van Tieghem ily irányú, de későbbben szóvá tett vizsgálati eredményével is beigazolódott; ezenkívül még sok új eredményt is sikerült kimutatni.

Dolgozatának eredményeit két táblán foglalt számos szép rajz szemlélteti. A bevezetésben megemlíti szerző, hogy erre a génuszra vonatkozó tanulmányairól egy nagyobb összefoglaló munka fog megjelenni.

Szabó Z., Linné legritkább nyomtatványa, vonatkozásban a «*Seseli elatum*» nomenklaturájával. (Das seltenste literarische Product Linné's mit Bezug auf die Nomenclatur von *Seseli elatum*.) Botán. Közl. IX. (1910) No. 3 : 159—163.

Szerző LINNÉ «Species Plantarum» első kiadásának egy olyan példánya kapesán, melyben a 89—90 és a 259—60 oldal kétszer van meg, foglalkozik a «*Seseli elatum* L.» nomenklaturájával. A legtöbb Sp. pl.-ban a 259—60. oldal szövege megváltoztatott alakban forog közkészen, melytől az eredeti többek között abban is eltér, hogy ebben a «*Seseli elatius*»

(p. 135) wird die Art und Weise des Erscheinens der Blütenanlagen; im 3. Teil über die «Blütenanlage» (p. 135—142), aber die Entwicklung der einzelnen Teile der Blüten besprochen; der 4. Teil behandelt «Die Frucht» (p. 142—143); der 5. Teil «Das Urmeristem der Wurzel» (p. 143—145). Im 6. Teil wird über das Auftreten von Mark-Diaphragmen bei *K. orientalis, drymeia* u. *macedonica* berichtet. Einige Resultate dieser wertvollen und interessanten Studie bestätigen die Untersuchungen Van Tieghem's (Ann. d. Sc. nat. X. 1909. Ser. 9 : 148—200) über diesen Gegenstand, ausserdem wurden aber mehrere neue Resultate gewonnen.

Das Ausgeführte erläutern zwei Tafeln mit zahlreichen schönen Zeichnungen. In der Einleitung stellt uns der Verf. ein zusammenfassendes Werk über seine diese Gattung betreffenden Studien in Aussicht.
Gy.

Der Verf. bespricht auf Grund eines Exemplares der Spec. plant. ed. I. in welchem p. 89—90 und 259—60 doppelt und mit dem abweichenden Texte enthalten ist, die Nomenclatur von *Seseli elatum* L. Bekanntlich ist in den meisten Exemplaren dieses Werkes das Blatt 259—60 durch ein neu eingefügtes substituiert, von diesem Text der ursprüngliche u. a.

diagnosisa is foglaltatik. Tudva-
levőleg a legtöbb systematikai
munka úgy a «*S. elatius* L. Sp.
pl. ed. I (réginyomás) pag. 260»,
mint a «*S. elatum* L. Sp. pl. ed.
2. pag. 375» neveket nyomós
okokból (species mixta) nem
használja, hanem a *S. elatum*
Auct. helyett a *S. Gouani* Koch
név van alkalmazásban. Szerző
felhívja a figyelmet egy har-
madik *S. elatum* L.-re, mely a
Mantissa (1771): 357 oldalán
jelent meg, s melynek diagno-
sisa megfelel a *Seseli Gouani*-
nak s így szerző szerint a prio-
ritás alapján annak helyébe lép.

Szerző — mint érdekes biblio-
graphiai jelenséget — azt is
felemlíti, hogy a JUNK által
nemrégiben kiadott facsimile
véletlenül éppen egy olyan
Sp. pl. példány után készült,
melynek 89—90 és 259—60
oldala az eredeti, tehát Linné
által megsemmisítésre ítélt, szö-
veget tartalmazza.

Ezekhez a következtetések-
hez REF. a következő meg-
jegyzéseket füzi. A *Seseli elatium*-nak a L. Mantissa l. c.-ban
közzétett diagnosisa sem felel
meg tökéletesen a *Seseli Gouani*
Koch-nak, melynek világossárga
virágjai és csupasz termései
vannak (mint azt az illyricus
flóraidék példányain lehet kon-
statálni), míg L. az ő *S. elatum*-át
fehér virágúnak és mint «se-
mina tuberculata»-t írja le.
A LINNÉ-től első helyen idé-
zett citatumot «VAILL. paris 54»

auch darin abweicht, daß in
letzterem die Diagnose eines
Seseli elatius enthalten ist. Die
meisten system. Werke wen-
den den Namen *S. elatius* L.
Sp. pl. ed. I. urspr. Text p. 260
resp. *S. elatum* L. Sp. pl. ed. II
p. 375 aus schwerwiegenden
Gründen (species mixta) nicht
an; so kam statt *S. elatum*
Auct. der Name *S. Gouani*
Koch in Verwendung. Der
Verf. weist nach, daß L. noch
an einer dritten Stelle, u. zw. in
seiner Mantissa (1771) p. 357
ein *Seseli elatum* beschrieben
hat, welches dem *S. Gouani*
entspricht, also vor letzterem
Namen Priorität hat.

Verf. erwähnt bei dieser Ge-
legenheit auch das interessante
bibliographische Curiosum, daß
die von der Firma JUNK un-
längst ausgegebene Facsimile-
Ausgabe der Species pl. ed.
I. zufälligerweise nach einem
Exemplar angefertigt worden
ist, in welchem die Blätter
89—90 und 259—60 im ur-
sprünglichen, also von LINNÉ
zur Vernichtung bestimmten
Texte enthalten waren.

Zu diesen Ausführungen
möchte der Ref. folgendes be-
merken. Auch die Diagnose
des *Seseli elatum* bei L. Mant.
l. c. entspricht nicht vollkom-
men dem *S. Gouani* Koch,
welches hellgelbe Blüten und
(wenigstens die illyrische
Pflanze) glatte Früchte hat,
während L. seinem *S. elatum*
weisse Blüten und «semina tu-
berculata» zuschreibt. Auch
kann sich das von LINNÉ an erster
Stelle angeführte Citat VAILL.
«paris 54» unmöglich auf *S.*

sem lehet a *S. Gouani*-ra vonatkoztatni, mert ez a faj Fontainebleau mellett, a honnan VAILLANT közli, nem fordul elő. Ezt a franczia auctorok már régebben észrevették (v. ö. például ROUY Fl. de Fr. 7 : 271) és még abban az esetben, ha — mint pl. ROUY — a *S. elatum* nevet alkalmazzák is, a VAILLANT-féle citatumot kizárják.

Mintogy azonban LINNÉ a Mantissa-ban a GOUAN által Montpellier-nél gyűjtött növényre is hivatkozik, következik, hogy a *S. elatum* L. Mant. szintén *species mixta*, melynek interpretálásával első sorban a leírást (mely tehát a *S. Gouani*-val nem egyezik), másodsorban pedig a citatumot kell tekintetbe venni, melyeknek elseje szintén nem illik a *S. Gouani*-ra.

A LINNÉ-féle herbarium sem nyújt (mint arról Ref. személyesen meggyőződött) semmi biztos, megdönthetetlen bizonyítékot arra nézve, hogy ő a *S. elatum*-on a *S. Gouani*-t értette. Ott nevezetesen 2 példány található a *Seseli elatum* név mellett; az egyiket LINNÉ maga jelölte meg *elatum* «ARD.» névvel (a példány tehát ARDUINO-tól származik); ez a példány egy levélből és egy felső, terméstviselő szárrészből áll. A levél sallangjai szálasak, nagyon hosszúk, kb. kétszer hosszabbak, mint a *S. Gouani*-é; a termések oly hosszúak, mint a kocsánykák s a mi *S. Gouani*-nkhoz hasonlóan látszik (ernyő 6-sugarú, ernyőcske 8-virágú, gallér 1-levelű, gallérka szá-

Gouani beziehen, da diese Art bei Fontainebleau, wo sie VAILLANT angiebt, nicht vorkommt. Das haben übrigens die französischen Autoren schon längst bemerkt (vgl. z. B. ROUY Fl. de Fr. 7 : 271), welche auch im Falle daß sie (wie auch ROUY) den Namen *S. elatum* L. anwenden, das VAILLANT'sche Citat *ausschliessen*.

Da sich aber LINNÉ in seiner Mant. a. a. O. auch auf die von *Gouan* bei Montpellier gesammelte Pflanze bezieht, welche *S. Gouani* ist, ergibt sich, daß *S. elatum* L. Mant. auch eine *Species mixta* ist, bei deren Interpretation in erster Linie die Beschreibung (welche also auf *S. Gouani* nicht zutrifft), in zweiter Linie die Citate, deren erstes auf *S. Gouani* auch nicht paßt, in Betracht zu ziehen wären.

Auch das LINNÉ'sche Herbar. liefert uns (wie sich der Ref. überzeugen konnte) keinen sicheren, unumstösslichen Beweis, dass LINNÉ unter *S. elatum* nur das *S. Gouani* verstanden habe. Es liegen dort unter dem Namen *S. elatum* 2 Exemplare; das erste ist von LINNÉ selbst als *elatum* «ARD.» bezeichnet (das Exemplar stammt also von ARDUINO) und besteht aus einem Blatt und einem oberen, fruchtenden Stengelteil. Die Zipfel des ersteren sind lineal sehr lang, etwa doppelt länger als jene des *S. Gouani*; die Früchte so lang als die Pedicelli; es sieht unserem *S. Gouani* ähnlich (Dolde 6-strahlig, Döldchen 8-blütig, Involucrum 1-blättrig, Involucellum lanzettlich-pfriemlich),

laslándsás), esakhogy — mint említettük — levélsallangjai kétszer oly hosszúak. A második «*Seseli elatum* H. U.» (Hortus Upsal.) névvel jelölt példány valószínűleg kultivált, az előbbihez hasonló, esakhogy sokkal bujábban fejlődött és olyan széles levélsallangjai vannak, a melyeneket a *S. Gouani*-nél nem lehet látni. Hogy ez a két példány valóban a *Seseli Gouani*-hoz tartozik-e, ezt csak a termések microscopicus vizsgálatával lehetne biztosan megállapítani; a levélalak nem bír ily fontossággal. És még valamit.

Egy valódi *Seseli Gouani* van GOUAN-tól LINNÉ herbáriumában, mint «*Seseli caule filiformi divaricato*» jelölve, melyhez LINNÉ a következőket írta: «cum *Seseli glauco* licet nam semper pumilo.» Ha tehát LINNÉ *S. elatum*-on a *S. Gouani*-t értette, miért nem jelölte ezt a növényt herbáriumában *S. elatum*-névvel?

A megoldást megadja GOUAN Ill. p. 16, ahol elmondja, hogy ő a *S. Gouani*-t LINNÉ-nek elküldte s a következő választ nyerte: «*Seseli tuum est Seseli elatum* meum: sed mea in horto alius, quam descripsi in Spec. Plant. vel variat loco, vel forte alia. Sed proxima Species, foliis multo latioribus et crassioribus similis.» (L. Epist. Febr. 20. a. 1769).

Ebből az következik, hogy LINNÉ 1769 előtt a *Seseli elatum*, nevet más hasonló növényekre is alkalmazta és maga volt az, aki 1771-ben, tehát miután már a *Seseli elatum* nevet a GOUAN-

hat aber, wie erwähnt, doppelt so lange Blattzipfel. Das zweite als «*Seseli elatum* H. U.» (Hortus Upsal.) bezeichnete Exemplar ist wahrsch. cultiviert; es sieht dem ersten ähnlich, ist aber viel üppiger entwickelt und hat so breite Blattzipfel, wie wir sie bei *S. Gouani* nicht sehen. Ob diese 2 Exemplare tatsächlich zu *S. Gouani* gehören, würde sich nur durch eine mikroskopische Untersuchung der Früchte feststellen lassen; die Blattform spricht nicht dafür. Und noch etwas.

Ein echtes *Seseli Gouani* liegt im Herbar LINNÉ von GOUAN als «*Seseli caule filiformi divaricato*» bezeichnet, wozu LINNÉ folgendes geschrieben hat: «cum *Seseli glauco* licet nam semper pumilo». Wenn also LINNÉ unter *S. elatum* *S. Gouani* verstanden hat, warum hat er diese Pflanze nicht in seinem Herbar als *S. elatum* bezeichnet?

Die Erklärung gibt GOUAN Ill. p. 16, wo er anführt, dass er *S. Gouani* an LINNÉ gesandt und von ihm als Antwort erhalten habe: «*Seseli tuum est Seseli elatum* meum: sed mea in horto alius, quam descripsi in Spec. Plant. vel variat loco, vel forte alia. Sed proxima Species, foliis multo latioribus et crassioribus similis». (L. Epist. Febr. 20. a. 1769).

Aus diesem geht hervor, dass LINNÉ vor 1769 den Namen *S. elatum* auch auf andere ähnliche Pflanzen angewendet hat und selbst i. J. 1771, also nachdem er den Namen *S. elatum* auf die GOUAN'sche

féle növényre átvitte, ennek a névnek egyértelműségét a VAILLANT-féle citatum hozzáadásával ismét összezavarta.

Ref. az ennyire összekuszált esetekben csak két megoldást tart lehetségesnek. Vagy megtartjuk a *S. elatum* L. nevet ezzel a megjegyzéssel «ex GOUAN l. c. exclusis Homon. et Syn.» («nom à bequilles»), vagy pedig, hogy a *S. elatum* L. régi értelmében való feltámasztása helyett egy biztosabb alapra való helyezkedés kedvéért, hagyjuk el a *S. elatum*-ot mint «species mixta»-t (ex ipsis verbis LINNAEI) és használjuk a KOCH-tól adott *Seseli Gouani* elnevezést.

Prodán Gy., Adatok Bács-Bodrogmegye és környékének flórájához. (Beiträge zur Flora des Komitates Bács-Bodrog und Umgebung). Botan. Közl. IX (1910): 149—158, (41). [Mit deutschem Resumé].

A Magy. Bot. Lap. 1910. évfolyamának 77. oldalán említettekén kívül még kiemelendők:

Marsilia quadrifolia L. [Gombos], *Elodea canadensis* R. et M. [Zombor], *Stipa tirsia* STEV. [inter Kamenic et Venác], *Poa collina* SCHUR [Zombor], *Atropis Peisonis* G. BECK [Gádor], *Festuca rutila* (HACK.) [Apatin], *H. pubescens* Guss. [Szabadka, Zombor, etc.], *Cyperus longus* L. [Illok], *Scirpus Michelianus* L. [Ujvidék, Palánka, stb.], *Heleocharis vniglumis* (Lk.) SCHULT. [Zombor, Gádor, Gombos], *H. ovata* ROTH [Gádor], *Carex pseudocyperus* L. [Ferenczsatorna], *C. Buekii* Wimm. [inter Kamenic et Venác], *Muscari transsilvanicum* SCHUR [Palics, Ujvidék], *Rumex lingulatus* SCHUR [Apatin], *Suaeda salsa* (L.) PALL. [Palics, Gádor], *Salsola Soda* L. [inter Gádor et Orszállás], *Dianthus intermedius* Boiss. [Zombor, Kamenic], *D. giganteus* D'Urv. [Titel], *Spergularia rubra* (L.) Presl (Zombor, Madaras), *Eranthis hyemalis* Salisb. [Erdőd, copiosissime ad Oriovác], *Ranunculus polyphyllus* W. K., *Nasturtium Kernerii* Menyh. [Zombor, Bezdán], *Potentilla Baumgarteniana* Schur [Kamenic, Karlóca], nagyszámú érdekes *Rosa*-faj és alak KUPCSOK S. meghatározásával (eine Anzahl von S. KUPCSOK bestimmter interessanter *Rosen*), ferner *Bupleurum tenuissimum* L. [Zombor, Szabadka, Bezdán, etc.], *Androsace maxima* L. [Zombor, Szabadka,

Pflanze übertragen hatte, die Eindeutigkeit dieses Namens durch das VAILLANT'sche Zitat wieder verwischt hat.

Ref. hält in so verwickelten Fällen nur zwei Lösungen möglich. Entweder wird der Name *S. elatum* L. beibehalten mit der Bemerkung «ex Gou. l. c. exclusis Homon. et Syn.» («nom à béquilles»), oder, was sich wegen einer möglichen Wiederauferstehung des *S. elatum* L. im urspr. Sinne auf eine sicherere Basis stützt, es wird der Name *S. elatum* L. als Spec. mixta (ex ipsis verbis LINNAEI) fallen gelassen, und der von Koch gegebene Name *Seseli Gouani* weitergeführt. D.

Ausser den auf Seite 77 des Jahrgangs dieser Zeitschr. erwähnten Arten sind noch hervorzuheben:

etc.], *Blackstonia perfoliata* (L.) HUDS. [Zombor], *Cynoglossum hungaricum* SIMK. [Karlóca], *Anchusa Gmelini* LEDEB. [Inter Regöcze et Madaras], *Mentha Wierzbickiana* OPIZ, *Verbascum pulverulentum* VILL. [Erdöd, Gombos] (wohl *floccosum* W. K.!, REF.), *Acanthus longifolius* HOST? [Kamenic], *Aster canus* W. K. [Bezdán, Bácskertes, etc.], *Doronicum hungaricum* RCHB. [ibidem], *Senecio vernalis* W. K. [ibidem], *Centaurea Magyarii* WAGN. [Zombor], *C. Fritschii* HAY. [Illok, Kamenic, Venac].

Szerző tartalmas cikke határozottan előmozdítja hazánk déli része flórájának ismeretét.

Der inhaltsreiche Artikel enthält wichtige Beiträge z. Kenntnis der Flora dieser südlichen Teile unseres Landes. L.

Blattny T., A Syringa Josikaea Jacq. elterjedéséhez. Zur Verbreitung von *Syr. Josik.*) U. o. (ebenda): 163, (51).

Szerző vizsgálataiból kitűnik, hogy a *Syringa Josikaea* legalacsonyabb termőhelye 305 m. a Lyutta völgyében Sóhátnál van, míg a legmagasabb 926 m. a Biharhegységben található Szkerisora határában a «Riu albu» völgyben.

Der Verf. weist nach, dass sich der tiefste bisher beobachtete Standort der *Syr. Josikaea* bei 305 M. im Lyutta-Tal bei Sóhát, der höchste aber bei 926 M. im Bihargebirge bei Skerisora im «Riu albu» Tal befindet.

Blattny T., Adatok a molyhos tölgy (*Quercus lanuginosa*) elterjedéséhez. (Beitr. zur Verbreitung von *Quercus lanug.*) U. o. (ebenda): 240—241, (51).

A *Q. lanuginosa*-nak hazánkban legészakibb termőhelyétől szerző a «Mala Magurá»-t észlelte Privigyétől északnyugatra. [Sárosmegyéből is van adat, mely e szerint valamivel még északabbi előfordulás. REF.]. Legmagasabbra hazánkban a Bükkhegységben jut fel (784 m.), míg Horvátországban a maximum 1130 m.-nél van. Mindkét helyen azonban már csak eltorpult példányok találhatók.

Der Verf. hat *Qu. lanuginosa* in Ungarn am nördlichsten auf der «Mala Magura» NW. von Privigye beobachtet [Es gibt auch Angaben aus dem Com. Sáros, welche von einem noch nördlicheren Vorkommen bezeugen. REF.]. Am höchsten steigt dieser Baum bei uns im Bükkgebirge (784 M.), während er in Kroatien bis 1130 M. vordringt. In solchen Höhen wurden an beiden Orten nur mehr verkrüppelte Exemplare beobachtet. L.

Fodor F., Adatok a Cephalaria-fajok histológiájának ismeréséhez. (Beitr. zur Kenntnis der Histologie der Gattung *Cephalaria*). U. o. (ebenda): 171—197, (45)—(46), — 7 szövegképpel — mit 7 Textfiguren.

Szerző az idevonatkozó irodalom ismertetése után rész-

Verf. beschreibt nach Besprechung der einschlägigen

letesen leírja a *Cephalaria transsilvanica* SCHRAD., *C. leucantha* SCHRAD., *C. laevigata* W. K. és *C. alpina* SCHRAD. szöveti szerkezetét.

Vizsgálatainak eredményét a következőkben foglalhatjuk össze. A levélszerkezet az egyes fajok szerint változik és pedig bifacialis (*C. alpina*) vagy isolateralis szerkezetű. Az epidermis szájnylásai többnyire a SOLEREDER-féle Crucifera-typus szerint vannak alkotva. Kiválólag jellemző az egyes fajokra a levélnyel szöveteinek elrendeződése. Az idősebb szártagokon, még az egyéves fajoknál is paraszövet képződik: a *C. transsilvanica* idős szárának belsejében a bél elpusztult sejtjei regenerálódnak s ezek gyors és szabálytalan osztódással betömik a szár üregét. Ilyen intumescencia a *C. transsilvanica* szárának más szöveteiben is előfordul. BONNIER szerint a nectarium a *Scabiosa*-knál az involucellum belső felületén van elhelyezve, szerző ezt a képletet a *Cephalariá*-knál a pártá csövében találta meg; e szerint a *Cephalariá*-k nectariuma nuptialis. Végül szerző a reproductivus szervek (porzó, termő, magkezdemény és termés) anatómiáját tárgyalja.

Hollós L., Magyarországból eddig ismeretlen gombák Kecskemét vidékéről. (Für Ungarn bisher unbekannte Pilze aus der Umgebung von Kecskemét). U. o. (ebenda): 198—221, (47)—(48).

Szerző, aki hangyaszorgalommal foglalkozik Kecskemét környéke gombáinak felkutatásával, eddig 1926 fajt állapított meg erről a vidékről. Ezeknek nagy része (959) «*Fungi*

Literatur eingehend die histologischen Verhältnisse von *Cephalaria transsilvanica*, *leucantha*, *laevigata* und *alpina*. Die Ergebnisse sind kurz folgende. Die Blattstructur ist je nach den verschiedenen Arten eine abweichende, u. zwar entweder eine bifaciale (*C. alpina*) oder eine isolaterale. Die Stomata sind zumeist nach dem Cruciferen-Typus SOLEREDER's gebaut. Speziell charakteristisch ist für jede Art die Anordnung der Gewebe des Blattstieles. An den älteren Stengelgliedern bildet sich auch bei den annuellen Arten Korkgewebe aus; im Inneren der älteren Teile des Stengels von *C. transsilvanica* regenerieren sich die zu Grunde gegangenen Markzellen und erfüllen den Hohlraum durch rasche und unregelmässige Teilung. Eine solche Intumescenz wurde auch an anderen Geweben dieser Art beobachtet. Nach BONNIER befindet sich das Nectarium bei *Scabiosa* an der Innenfläche des Involucellums; der Verf. fand dieses Gebilde bei den *Cephalarien* in der Blumenkronenröhre; es ist also nuptial. Zum Schlusse bespricht der Verf. die anatom. Verh. der Reproductionsorgane. L.

Der Verf., der mit einem wahren Bienenfloss die Pilze der Umgebung von Kecskemét zusammengesammelt hat, konnte von hier bisher 1926 Arten konstatieren; der grösste

imperfecti» csoportba tartozik, melynek 2 rendjéből (*Sphaeropsidales* és *Melanconiales*) jelen dolgozatában 402 olyan fajt sorol fel, melyek Magyarország egész területéről eddig ismeretlenek voltak. Hogy ilyen nagy mennyiségű hazánkból eddig nem ismert «*Fungus imperfectus*» került elő Kecskemét vidékéről, azt szerző annak tulajdonítja, hogy a régebbi auctorok — mint HAZSLINSZKY, KALCHBRENNER, SCHULZER — részint nem méltatták kellő figyelemre, részint pedig nem is szívesen foglalkoztak velök.

Szerző beható kutatásai folytán Kecskemét vidéke Európának mykologiai szempontból egyik legalaposabban ismert területévé vált.

Teil (959) gehört zur Gruppe der «*Fungi imperfecti*» aus deren 2 Familien (*Sphaeropsidales* u. *Melanconiales*) in der vorliegenden Arbeit 402 Arten angeführt werden, welche für das ganze Gebiet der ungarischen Flora neu sind. Dass so viele «*Imperfecti*» allein in der Umgebung von Kecskemét gefunden wurden, erklärt der Verf. daraus, dass die älteren Autoren wie HAZSLINSZKY, KALCHBRENNER u. SCHULZER diesen teils keine Beachtung geschenkt, teils aber sich nur ungern mit ihnen beschäftigt haben.

Durch die intens. Forschung des Verf. ist nun die Umgebung von Kecskemét zu einer der in mykologischer Beziehung am besten bekannten Gegenden Europas geworden. L.

Thaisz L., Adatok Abauj-Torna vármegye flórájához. (Beitr. zur Flora des Komitates Abauj-Torna. U. o. (ebenda): 222—235, (48)—(49).

V. ö. (vergl.) Magy. Bot. Lap. 1910, p. old.

Páter B., Két érdekes növényi rendellenesség. (Zwei interessante Missbildungen). U. o. (ebenda): 231—235, (49)—(50).

V. ö. (vergl.) Magy. Bot. Lap. 1910, p. 304—305. old.

Szilberszky K., Észrevételek «PÁTER B., Két érdekes növényi rendellenesség» című közleményéhez. (Bemerkungen zu der Mitteilung «B. PÁTER, zwei interessante Missbildungen»). U. o. (ebenda): 235—240, (49)—(50).

PÁTER a fentebbi cikkében a *Valeriana off.*-ről közölt kényszeresavarodás (*spiralis*) magyarázatát a kedvezőtlen táplálkozási viszonyokban véli megtalálni. SCHILBERSZKY ezt a magyarázatot nem tartja elfogadhatónak, mert ilyen rendellenességek gyakran a legbüjább példányokon fordulnak elő (pl. *Taraxacum*, *Valeriana* stb.); nézete szerint a spiralismus,

Prof. PÁTER glaubt die Ursache der in seinem oben cit. Aufsätze beschriebenen Abnormalitäten im Falle der Zwangsdrehung bei *Valeriana* auf ungünstige Ernährungsverhältnisse zurückführen zu müssen. Der Verf. hält diese Erklärung für nicht zutreffend, da Abnormalitäten oft an den am üppigst ernährten Individuen (z. B. *Taraxacum*, *Valeriana* etc.) zu

szintű a fasciatio is önálló szervezeti aberratio, melynek eredetét az ontogeneticus fejlődésben nyilvánuló individualis szövetalakulásban lehet megtalálni.

A 2 csavarmenetesen összefonódott és a végén gyökérszálakat viselő petrezselyemgyökér keletkezését PÁTER a gyökér növekedését irányító erőkkel hozza összefüggésbe, melyek közül az egyik: a pozitívus geotropismus, a gyökéret függőleges, a másik erő pedig vízszintes irányú, tehát a vastagodást célzó növekedésre serkentette. Minthogy a gyökerek egymásban akadályra találtak, nem növekedhettek normális módon, hanem — miként bizonyos földfeletti szárazak a karóra — egymásra csavarodtak; ezt a csavarmenetes irányt PÁTER a 2 irány (hossz- és vastagságbeli irány) eredőjének tekinti.

SCHILBERSZKY ebben az esetben is első sorban egyéni hajlamot (*inclinatio*) lát és így szerinte a főgyökér csavaros elgörbülésében első sorban physiologiai okok játszanak közre, természetesen a vegetatio folyamán fellépő mechanikai okokkal kapcsolatosan. Két fő körülményben véli megtalálni ennek az eltérő alakulásnak okát, úgymint 1. az érintkezési inger hatásában, 2. a gyökérszál sérülését követő reakcióban.

beobachten sind. Nach ihm ist Spiralismus ebenso wie Fasciatio eine selbstständige, im Organismus begründete Aberration, deren Ursprung schon an der gelegentlich der ontogenetischen Entwicklung zu Tage tretenden Ausbildung der Gewebe zu erkennen ist.

Das Zustandekommen der spiralig zusammengedrehten u. an ihrem Ende einen Wurzelschopf tragenden Petersilienwurzel will PÁTER mit den Wirkungen der Kräfte erklären, welche die Richtung d. Wurzelwachstumes beeinflussen, von welchen die eine: der positive Geotropismus die Wurzel in senkrechter, die andere aber in wagrechter Richtung, also der Dicke nach wachsen lässt. Da die Wurzeln sich in ihrem Wachstume behinderten, konnten sie die normale Wachstumsrichtung nicht einhalten, sondern sie wanden sich um einander wie gewisse oberirdische Stengel um ihre Stütze. PÁTER sieht darin die Resultante der zwei in der Längs- und Quer-Richtung wirkenden Kräfte.

Der Verf. sieht aber auch in diesem Falle in erster Linie eine individuelle Inclination; nach ihm spielen bei der Verkrümmung der Hauptwurzel in erster Linie physiologische Ursachen eine Rolle, im Laufe der Entwicklung treten dann auch mechanische hinzu; er glaubt das Zustandekommen dieser Abnormität auf zwei Hauptursachen zurückführen zu können u. zw.: 1. auf Wirkungen des Contactreizes, 2. auf eine Reaction, welche Verletzungen der Wurzelspitze auslösen. L.

Kerékgyártó Á., Az Eranthis hyemalis Salisb. a János-hegyen. (Über das Vorkommen von Eranthis hyem. auf dem Jánoshegy bei Budapest). U. o. (ebenda): 241—242, (52).

V. ö. (vergl.) Magy. Bot. Lap. 1910, 360.

Fodor Ferencz: Adatok Szatmár vármegye flórájához. (Beiträge z. Flora des Szatmárer Comitatus.) Egyet. Természettud. Szövetség 1908/9. évkönyve. Budapest 1909.

Főleg DIVÉKY FERENCZnek 1866/68. években összeállított herbáriumából tartalmaz adatokat, mely most már a szatmári főgymnasium birtokában van.

DIVÉKY FERENCZ aránylag rövid idő alatt tekintélyes gyűjteményt szedett össze, melyek fontos adatokat tartalmaznak a megye flórájára. DIVÉKY tragikus véget ért; egy botanikai excursio alkalmával érte utól a halál 1869. husvétkor a nagybányai hegyekben, a hol egy forrásnál gyűjtőmappája mellett holtan találták.

Kiemelendők :

Scirpus Michelianus (bei Kömörő), *Carex hordeistichos* (Kaplony), *Allium carinatum* (Avas), *Muscari botryoides* (Nagy Károly), *Crocus Heuffelianus* (Nagyerdő bei Szatmár), *C. banaticus* (Nordabh. des Bükk-Berges), *Castanea vesca* (waldbildend bei Nagybánya u. Felsőbánya, dann zerstreut gegen das Avas-Gebirge), *Kochia scoparia* (Tivadar a. d. Theiß), *Cuscuta monogyna* (Szamos-Mündung), *C. suaveolens* (Szatmár), *Salvia nutans* (Szatmár) *Succisa inflexa* (Theißufer) und *Oenanthe silaifolia* (Pálfalva).

Aszerző közreműködése folytán alkalmunk volt néhány nekünk kéteseknek látszó, adatot megvizsgálni: szerző beleegyezésével ez alkalommal a következő correctiókat tesszük közzé:

Echinops sphaerocephalus (p. 19) von Kővár = *E. commutatus* JUR. — *Althaea officinalis* (p. 12) v. Szatmár = *A. micrantha* WIESB. — *Phyteuma Zahlbruckneri* VEST. (p. 17) v. Köveshegy bei Felsőfalu = *Ph. tetramerum* SCHUR. — *Cytisus supinus* (p. 10) v. Szatmár = *C. ratisbonensis* SCHAEFF. — *Stellaria uliginosa* (p. 8)

Enthält hauptsächlich Angaben aus dem i. J. 1866—68 angelegten Herbar. FRANZ DIVÉKY'S, welches sich jetzt im Besitze des Szatmárer Obergymnasiums befindet.

FRANZ DIVÉKY hat binnen kurzer Zeit eine ansehnliche Sammlung zusammengebracht, welche wichtige Beiträge zur Comitatsflora enthält; er hat ein tragisches Ende gefunden; der Tod hat ihn während einer botanischen Excursion in die Nagybánya-er Berge ereilt, wo er zu Ostern 1869 an einer Quelle neben seiner Sammelmappe tot aufgefunden wurde.

Hervorzuheben sind:

v. Oláhmedgyes = *S. graminea* L. — *Sempervivum montanum* (p. 10) v. Szatmár = *S. assimile* SCHOTT. — *Achillea stricta* (p. 18) v. Kővár = *A. Millefolium* L. und *A. distans* W. K. — *Stachys arvensis* (p. 15) v. Pálfalva = *S. annua* L. — *Orchis laxiflora* (p. 5) v. Pálfalva = *Gymnadenia conopsea* (L.) — *Juncus Leersii* (p. 5) v. Sárköz = *J. effusus* L. — *Spiraea chamaedryfolia* (p. 10) v. Kővár = *S. ulmifolia* Scop. — *Erysimum hieracifolium* (p. 9) Pálfalva = *E. cheiranthoides* L.

Egyes adatokat még ezek után is kétségbe kell vonnunk; így pl. a 14. oldalon említett *Cuscuta monogyna* valószínűleg nem más mint *C. lupuliformis* KROCK., mert tudomásunk szerint az igazi *C. monogyna* csak hazánk legdélibb részében (Szinicza-Orsova) fordul elő.

Midenesetre el kell azonban ismernünk szerző érdemét, a ki fontos adalékot szolgáltatott Szatmármege flórájához.

Einige der angeführten Angaben bleiben uns auch weiterhin zweifelhaft, so z. B. die auf p. 14 angeführte *Cuscuta monogyna* von der Szamos-Mündung, welche wahrscheinlich nichts anderes als *C. lupuliformis* KROCK. sein dürfte, da unseres Wissens die echte *C. monogyna* in unserem Lande nur in den südlichsten Teilen (Szinicza - Orsova) vorkommt. Immerhin müssen wir das Verdienst d. Verf. anerkennen, dass er uns wichtige Beiträge zur Kenntnis der Flora dieses Comitates geliefert hat. D. et L.

Dr. Méhes Gyula: **Dr. Simonkai Lajos.** — Klny. a budapesti VII. ker. (Barcsay-uteza)-i áll. főgymn. 1909/10. évi értesítőjéből. Budapest 1910, p. 1—32. 8°. — Sep.-Abdr. aus dem Programm des Budapester Staats-Gymnasiums im VII. Bezirk (Barcsay-Gasse) für das J. 1909/10. Budapest 1910, p. 1—32. 8°.

Élénk színekkel, eleven stílussal megírt, sikerült életrajz, melynek minden sorából az igaz tisztelet, nagyrabecsülés és szeretet csillog ki. Az életrajz elején SIMONKAI arcképe látható.

Eine im schwungvollem Styl geschriebene Biographie, aus deren jede Zeile ehrfurchtsvolle Liebe und Hochachtung für den Verstorbenen diktiert hat. Die Biographie bringt auch ein Portrait SIMONKAI'S. Gy.

Jelentés a Magyar Nemzeti Múzeum 1909.évi állapotáról. Budapest 1910. 8°. p. 1—306. (Bericht über den Bestand des Ungarischen National-Museums i. J. 1909.)

DR. FILARSZKY NÁNDOR *jelentése a: VII. Növénytar-ról.* — l. c. p. 104—116.

A növénytar gyarapodása ez évben a következő: *I. Növénygyűjtemény* (herbárium) vétel

DR. FILARSZKY'S: *VII. Bericht über die botanische Abteilung.* — l. c. p. 104—106.

Der Zuwachs der Abteilung war in diesem Jahre der folgende: *I. Das Herbarium ver-*

útján: 4006 számmal, csere útján 616 számmal, ajándékozás útján: 3562 számmal, gyűjtés útján: 2366 fajjal, összesen tehát: 10.550 herbáriumi példánnyal szaporodott. *II. Szemléltető gyűjtemény* vétel útján; 75 számmal, csere útján: 140 számmal, ajándékozás útján: 140 számmal, áthelyezés útján 71 számmal, összesen tehát: 404 számmal. A *III. Botanikai szakkönyvtár* vétel útján: 446 darabbal s 9634 czédulával a Clark Card indexéből; csere útján: 78 darabbal, ajándékozás útján: 149 darabbal. Összesen 693 darabbal. A könyvtár törzslajstroma elérte a 8773. leltári számot. *IV. Egyéb gyűjtemények* és egyéb gyarapodások kitesznek 335 számot. Az osztály évi javadalmából kiutalványoztatt: 15.873 K 53 f.

Tanulmányozásra kikölesőnötetett 132 mű és 3829 lap növény.

A jelentést a muzeumi tisztviselők irodalmi munkásságának jegyzéke rekeszti be.

A jelentéshez tartozik az 5. mellékleten két új virágos növényt ábrázoló színes tábla: *Alyssum conglobatum* FILARSZKY et JÁVORKA, *Linum croceum* JÁVORKA (v. ö. M. B. L. 1910: 145).

Ugyancsak e jelentésben leljük a p. 188—207 DR. KÜMMERLE JENŐ BÉLA muzeumi segédőr jelentését luxemburgi, angolországi, írországi, skóciai és németországi tanulmányútjáról, melyben beszámol 1909. évi elsősorban botanikai muzeumokat, kerteket, könyvtárakat, her-

melte sich durch Kauf um: 4006 St., durch Tausch um: 616 St., durch Geschenke um: 3562 St., durch Sammlung um: 2366 St., zusammen um: 10.550 Herbarexemplaren. *II. Die Schausammlung* durch Kauf um: 75 St., durch Tausch um: 140 St., durch Geschenke um: 140 St., durch Übergabe von anderen Sammlungen um: 71 Stück, zusammen um: 404 St. *III. Die Bibliothek* durch Kauf um: 446 St., und um 9634 Etiquetten des Clark'schen Card-Index, durch Tausch um: 78 St., durch Geschenke um: 149 St., zusammen um: 693 St.; das Inventar der Bibliothek erreicht nunmehr die Zahl 8773. *IV. Andere Sammlungen und Zuwächse* zusammen 335 St.

Das Budget der Abteilung betrug 15.873 K 53 h.

Zu wissenschaftlichen Studien wurden 132 Werke und 3829 Herbarpflanzen ausgeliehen.

Den Schluss des Berichtes bildet die Liste der Publikationen der Angestellten.

Diesem Bericht liegt eine Farben-Tafel bei, welche die Abbildung zweier neuer Arten: *Alyssum conglobatum* FILARSZKY & JÁVORKA und *Linum croceum* JÁVORKA (vgl. Ung. Bot. Bl. 1910: 145 n. f.) enthält.

Der Bericht enthält auch den Reisebericht des Custos adj. DR. J. B. KÜMMERLE über seine Studienreise nach Luxemburg, England, Irland, Schottland und Deutschland, welche er i. J. 1909 gemacht hat, wobei die naturwissenschaftlichen, hauptsächlich aber die botanischen

bariumokat s általában természettudományos intézeteket illető beható tanulmányozásának eredményéről.

Radó Endre: A növények érzékenysége. Klny. a nyiregyházi ág. h. ev. főgymnasium 45-ik értesítőjéből. 1908—9, p. 1—24.—8°.

Nagy vonásokkal ismerteti a növény- és állatvilág közti különbséget, a melyet a régibb búvárok megállapítottak, és a sejt percipiálásra alkalmas részét. Végig kíséri a *Tropaeolum majus* fejlődését s a fejlődésével kapcsolatban megmagyarázza a gravitatio, a geo-, ortho-, helio-, plagiotropismus mibenlétét. Részletes tárgyalás alá veszi, a levélnek mely része szerez tudomást a fény irányáról, a *Haberlandt*-féle «ocellum»-okat, majd a thermo- és chemotropismust, végül a tapintásra vonatkozólag hoz fel szerző több példát.

Sebők Samu: Honismertetés. Torda és legközelebbi környékének természeti leírása. — Klny. a tordai áll. főgymnasium 1909/10. évi értesítőjéből. (S. Sebők: Vaterlandsbeschreibung. Naturwissenschaftliche Beschreibung von Torda u. Umgebung. Sep.-Abdr. aus dem Programm des Tordaer Staats-Gymnasiums für das J. 1909/10.) Torda 1910, p. 1—49. 8°.

A VI. fejezetben (p. 29—49) a «Művelt helyek» (p. 30—34), «Tordai rétek» (p. 34—39), «Berek» (39—42) «Keresztes mező» (p. 42—43), «Mezőségi rétek» (p. 44—46), «Torda-hasadék» (p. 46—47), «Túri-hasadék» (p. 47—49) részéről egy pár növényt névszerint felsorol. Szerző maga is csak előleges munkát végzőnek tartja czikkét (cf. p. 49). A felsorolt

Anstalten, Museen, Gärten, Bibliotheken u. Herbarien eingehend studiert und in muster-giltiger Weise beschrieben werden.

Gy. E. Radó: Über die Sensibilität der Pflanze. — Sep. — Abdr. aus den 45. Programm des evang. Obergymnasiums zu Nyiregyháza vom Jahre 1908—9, p. 1—24.—8°.

Verf. schildert in grossen Zügen die Unterschiede zwischen Pflanzen und Tieren; die Teile der Zellen, welche zur Perzeption fähig sind, sodann bespricht er den Entwicklungsgang des *Tropaeolum majus*, wobei Geo-, Ortho-, Helio- und Plagiotropismus erklärt wird. Eingehend bespricht er die perzipierenden Teile der Blätter, die *Haberlandt*'sche «ocella». den Thermo- u. Chemotropismus; dann werden mehrere Beispiele für das Tastgefühl angeführt.

Gy.

Im VI. Kap. (p. 29—49) zählt der Verf. einige Pflanzen der Culturstellen (p. 30—34), der Wiesen (p. 34—39), der Haine (p. 39—42), der Wiese «Keresztes» (p. 42—43), der Wiese «Mezőség» (p. 44—46), der Tordaer-(p. 46—47), Turer Schlucht (p. 47—49) auf. Der Verf. selbst hält seine Abhandlung nur für eine vorläufige (cf. p. 49). Die Namen der enumerierten weni-

növények neve sok helyütt igen hibásan van nyomva, a nomenclatura is sajátos sok esetben.

Josef Schullerus: Beziehung zwischen Coniferen und Hydrophyten. Verh. u. Mitteil. des siebenb. Ver. für Naturwiss. LIX. 1909, p. 105—192.

Szerző a czimben megjelölt tárgy keretében rövid, de áttekinthető összefoglalásban kiterjeszkedik a növényvilág fejlődésére.

gen Pflanzen sind nicht selten fehlerhaft gedruckt; die Nomenclatur ist oft auch sehr eigenartig. Gy.

Verf. erstreckt sich im Rahmen des im Titel gegebenen Themas auf eine kurze, aber übersichtliche Zusammenfassung der Entwicklung der Pflanzenwelt. D.

Külföldi botanikai dolgozatok ismertetése.

Referate über die ausländischen botan. Arbeiten.

A. Teyber. Über einige interessante Pflanzen Istriens und Dalmatiens. (Ö. B. Z. 1910, Aug., p. 308—310.)

Érdemesnek tartjuk megemlékezni erről a kis cikkről, mert olyan növényekkel foglalkozik, melyek szoros vonatkozásban állanak a magyar és horvát tengerpart florájával.

1. Szerző a Monte Maggiore-ről s más helyről a *Satureja montana* L. és *S. subspicata* Vis. között egy keverékfajt ír le: a *S. Karstiana* JUSTIN-t, mely a két telivér faj között foglal helyett s tőlük főleg a szár alakjával és szőrözetével különböztethető meg. Gondosabb keresés útján oly helyeken, a hol a *S. montana* és *subspicata* együtt fordul elő, valószínűleg a mi tengerpartunkon is meg lehetne találni ezt az érdekes középalakot.

2. Kimutatja, hogy a *Carduus micropterus* (BORB.) TEYB. Dalmatiára és Isztriára (s mi hozzátehetjük, hogy a magyar

Wir halten es für notwendig über diesen kleinen Artikel ein Referat hier einzuschalten, da er sich auf Pflanzen bezieht, welche in enger Beziehungen zur Flora des ungarischen und kroatischen Litorales stehen.

1. Der Verf. beschreibt einen Bastard zwischen *Satureia montana* L. u. *S. subspicata* VIS. (*S. Karstiana* JUSTIN sol. nom.), welcher zwischen den Eltern die Mitte hält und von diesen hauptsächlich in der Form u. Behaarung des Stengels abweicht. Eine intensivere Nachforschung an unseren Küstenabhängigen, wo beide Eltern oft zusammentreffen, dürfte diesen Bastard auch für unser Land nachweisen.

2. Weist er nach, dass *Carduus micropterus* (BORB.) TEYB. durch ganz Dalmatien u. Istrien (wir können hinzufügen auch

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Ungarische Botanische Blätter](#)

Jahr/Year: 1909

Band/Volume: [9](#)

Autor(en)/Author(s): diverse

Artikel/Article: [Hazai botanikai dolgozatok ismertetése. Referate über ungarische botan. Arbeiten. 379-400](#)